

PRINCIP JAVNOSTI U RADU SUDOVA U CRNOJ GORI I PRAKSI EVROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA

PRINCIP JAVNOSTI U RADU SUDOVA U CRNOJ GORI I PRAKSI EVROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA

Mart 2012.

Centar za demokratiju i ljudska prava (CEDEM), Podgorica

www.cedem.me

AIRE CENTAR, London

www.airecentre.org

Ovaj tekst je pripremljen uz podršku Britanske ambasade u Podgorici. Mišljenja iznijeta u ovom tekstu predstavljaju isključivu odgovornost Centra za demokratiju i ljudska prava (CEDEM) i AIRE Centra, i ni na koji način ne odražavaju stavove Britanske ambasade u Podgorici.

NAZIV PUBLIKACIJE:

**PRINCIP JAVNOSTI U RADU SUDOVA U CRNOJ GORI I PRAKSI
EVROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA**

IZDAVAČ:

Centar za demokratiju i ljudska prava - CEDEM
Bulevar Džordža Vašingtona 51/3, Podgorica
+382 20 234 114; +382 20 234 368
info@cedem.me

ZA IZDAVAČA:

Mr Nenad Koprivica

ŠTAMPA:

Studio Mouse

TIRAŽ: 100

PRINCIP JAVNOSTI U RADU SUDOVA U CRNOJ GORI I PRAKSI EVROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA

- ELEMENT PRAVIČNOSTI U SMISLU ČLANA 6 STAV 1 EVROPSKE KONVENCIJE -

Uvod

Javnost rada sudova je predmet pojačane rasprave u Crnoj Gori, od kada se započelo sa reformom sudstva. Ovo pitanje dobija sve više na značaju, kako se reformski koraci dalje odvijaju i otvaraju pitanja kompleksnijeg karaktera. Ovaj tekst je nastao kao inicijativa Centra za demokratiju i ljudska prava (CEDEM) i AIRE Centra, koja ima za cilj da, kroz formu predloga praktičnih politika, ukaže na neka od pitanja koja bi mogla biti sporna ili izazvati različita tumačenja. Konačno, značaj ovih pitanja je takav da se moraju razjasniti, posebno imajući u vidu njihov uticaj na ostvarivanje osnovnih ljudskih prava i sloboda. Tekst se sastoji od ekspertskog izvještaja o primjeni principa javnosti u radu sudova u Crnoj Gori, kao i pregleda prakse Evropskog suda za ljudska prava koja se odnosi na javno objavljivanje presuda, kao na jedan od elemenata prava na pravično suđenje. Svrha pregleda prakse Evropskog suda za ljudska prava je da pruži detaljniji uvid u prirodu javnog izricanja presuda, kao i da doprinese unaprijeđenju shvatanja relevantnih obaveza državnih organa u odnosu na javnost presuda u Crnoj Gori.

Definicija problema

Kada je u pitanju javnost rada sudova u Crnoj Gori, osim odredaba Zakona o parničnom postupku, treba imati u vidu i rješenja koja propisuje Zakon o zaštiti podataka o ličnosti, u dijelu koji se odnosi na pravo na privatnost, kao i Zakon o slobodnom pristupu informacijama. U svih navedenim zakonima se nalaze garancije ustavnih prava i postoji mogućnost da se, ostvarenjem jednog prava, ugrozi drugo pravo.

Način na koji je princip javnosti u radu sudova uređen procesnim zakonima, i na koji se tumači u praksi, nije u saglasnosti sa međunarodnim pravnim standardima (prije svega člana 6 stav 1 Konvencije) i praksi Evropskog suda za ljudska prava. Naime, član 6 stav 1 Konvencije propisuje da se presuda izriče javno, ali se štampa i javnost mogu isključiti iz cijelog ili iz dijela suđenja u interesu morala, javnog reda ili nacionalne bezbjednosti u demokratskom društvu, kada to zahtijevaju interesi maloljetnika, ili zaštita privatnog života stranaka, odnosno u mjeri koja je, prema mišljenju suda, nužno potrebna u posebnim okolnostima kada bi javnost mogla naškoditi interesima pravde. Postavlja se pitanje šta podrazumijeva pravni standard – „izrečena javno“.

Zakon o parničnom postupku uopšte ne predviđa javno izricanje presude. Članom 340. ZPP-a propisano je da će sud donijeti presudu, najkasnije u roku od 30 dana, od dana zaključenja glavne rasprave, a pod danom donošenja presude podrazumijeva se onaj kada je presuda pismeno izrađena. Međutim, član 341. ZPP-a određuje obavezu suda da prisutne stranke obavijesti o datumu donošenja presude, dok je stranku, koja nije prisustvovala glavnoj raspravi, sud dužan pismeno obavijestiti o datumu donošenja presude. U tom slučaju stranke, odnosno njihovi zastupnici ili

punomoćnici, dužni su da sami podignu presudu u zgradi suda a, ukoliko to propuste, rok za žalbu protiv presude počinje teći prvog dana nakon donošenja presude.

No, činjenica da se presuda ne čita javno (ne objavljuje) u sudu ne mora biti ugrožavanje principa javnosti, ukoliko su ispunjeni neki drugi uslovi, koji prema međunarodnim pravnim standardima konstituišu princip javnosti.

Odnos između međunarodnih standarda prava na javno objavljivanje presuda i crnogorskog zakonodavstva i prakse

Imajući u vidu činjenicu da normativni uslovi za primjenu principa javnosti u crnogorskom pozitivno pravnom sistemu nijesu ispunjeni, čitav ovaj princip je dezavuisan i učinjen inkompatibilnim međunarodnom standardu. Pojašnjenja radi, valja ukazati da, prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, obaveza da presuda bude izrečena javno ne mora nužno da znači zahtjev da se presuda uvijek javno pročita na sudu. O ovome svjedoči slučaj *Preto i dr. protiv Italije*, u kojem je Sud zauzeo stanovište da se u svakom slučaju oblik javnosti, koji će presuda prema domaćem zakonu, tužena država imati, mora procjenjivati u svjetlu posebnih karakteristika postupka u pitanju i u vezi sa ciljem i svrhom člana 6 stav 1 Konvencije.

Jednako tako, i u slučaju *Sutter protiv Švajcarske* Evropski sud je smatrao da nije bilo neophodno javno čitanje presude žalbenog Vojnog suda. Presuda je, naime, bila na drugi način dostupna javnosti, pogotovo što se u pisarnici suda uvijek mogla dobiti njena kopija, a bila je i objavljena u službenoj zbirci presuda ovog suda.

Međutim, u slučajevima *Werner protiv Austrije* i *Szucs protiv Austrije*, Sud je utvrdio kršenje člana 6 stav 1 Konvencije, u situaciji kada ni prvostepeni, ni drugostepeni sudovi nijesu javno izrekli presudu, niti su integralni tekstovi njihovih presuda bili otvoreni za javnost u pisarnicama ovih sudova, a ograničeni pristup je bio dozvoljen samo licima sa „zakonski opravdanim interesima“.

Ovim se, upravo, fokusira srž problema, kada se misli na neusaglašenost crnogorskih propisa i prakse sa međunarodnim pravnim standardima u ovoj oblasti. Naime, u Crnoj Gori se presuda u građanskom sudskom postupku, prema ZPP-u, ne izriče javno (u ranijem ZPP-u je postojala ta mogućnost, ali je u praksi vrlo rijetko primijenjivana). S druge strane, član 148. ZPP-a propisuje da stranke imaju pravo da razmatraju i prepisuju spise parnice u kojoj učestvuju, dok je ostalim licima (opštoj javnosti) to dozvoljeno samo ukoliko za to imaju „opravdani interes“. Dalje se navodi da dozvolu daje sudija, odnosno predsjednik vijeća, a kad je postupak završen, predsjednik suda, odnosno, zaposleni koga on odredi. Ovako postavljen princip potpuno je oprečan samoj suštini načela javnosti, jer upućuje na diskreciono pravo sudije, predsjednika suda ili lica koje on odredi da tumači pravni standard, odnosno „kaučuk pojam – opravdani interes“.

S druge strane, Zakon o slobodnom pristupu informacijama predviđa, kao opšteprihvaćen međunarodni standard, slobodan pristup informacijama u posjedu ili pod kontrolom organa vlasti, bez potrebe da se dokazuje pravni interes. Informacije pod kontrolom organa vlasti predstavljaju javno dobro, a javni pristup ovim informacijama, u konkretnom slučaju o radu sudova, promoviše veću transparentnost i odgovornost sudova.

Kodeks ponašanja Evropske unije garantuje svim građanima Evropske unije najširi mogući pristup dokumentima, s obzirom na to da se smatra da „transparentnost u procesu donošenja odluka jača demokratsku prirodu institucija i povjerenje javnosti u administraciju“.

Stoga i sudska vlast mora biti odgovorna prema građanima koji imaju pravo na pristup informacijama, u procesima u kojem te vlasti preduzimaju aktivnosti u korist ili u ime tih građana, kao izvornih nosilaca suvereniteta.

Pozitivan primjer je, svakako, portal crnogorskog sudstva na kojem se mogu, već sada, naći odluke Vrhovnog suda, Apelacionog, i Viših, kao i načelni pravni stavovi, odluke Suda za ljudska prava u Strazburu. Upravni sud, još od 2005 godine, objavljuje odluke. Na ovaj način se, na najbolji način, ostvaruje princip javnosti. Donijet je i Pravilnik o anonimizaciji podataka u sudskim odlukama.

Međunarodni pravni okvir u ovoj oblasti čine:

- Član 19 Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima;
- Član 10 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda;
- Konvencija OUN o pristupu informacijama,
- Završni dokument o javnom učešću u donošenju odluka i pristupu sudskim pitanjima (Aarhus, Danska, 25.06.1998);
- Preporuka Savjeta Evrope br.R (81) 19 o informacijama u posjedu javnih vlasti;
- Preporuka Komiteta ministara zamljama članicama o pristupu službenim dokumentima (2002);
- Evropska polisa o pristupu arhivama;
- Johanezburški principi o ograničenju pri slobodi informisanja.

Odnos između zahtjeva za javno izricanje presuda i pravičnosti: Princip javnog izricanja presuda u praksi Evropskog suda za ljudska prava

Kada je u pitanju javnost sudskih postupaka, Evropski sud za ljudska prava („Evropski sud“) je naveo u presudi, u predmetu *Pretto i ostali protiv Italije*¹, da:

„Čineći dijeljenje pravde vidljivim, javnost doprinosi ostvarenju cilja člana 6(1), naime pravičnom suđenju, garanciji, koja je jedan od osnovnih načela svakog demokratskog društva u smislu Konvencije“².

Na osnovu člana 6(1) Evropske konvencije o ljudskim pravima („Konvencija“), države potpisnice moraju garantovati da „svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu“, i da „se presuda izriče javno“. U skladu sa tim, Konvencija uspostavlja dva ključna koncepta sa ciljem da se doprinese pravičnom suđenju uz pomoć javnog nadzora, odnosno, javnih rasprava i javnog izricanja presuda.

1 Presuda od 8. decembra 1983, Predstavka br. 7984/77

2 *Pretto i ostali protiv Italije* stav 21

a. Značaj „javnog izricanja” presuda

i. Član 6(1) Konvencije

Tekst člana 6(1) Konvencije zahtijeva da se presuda mora čitati na otvorenom sudu i ne pominje bilo kakve izuzetke od tog zahtjeva. Međutim, Sud je smatrao da ovaj zahtjev treba tumačiti u odnosu na okolnosti slučaja i na svrhu člana 6, to jest obezbjeđenje pravičnog suđenja. U nekoliko slučajeva Sud je morao procjenjivati situacije gdje donošenje presude nije bilo urađeno pred otvorenim sudom.

Prvo, Evropski sud je u slučaju *Pretto i ostali protiv Italije*³ primijetio da:

„u svakom slučaju oblik javnosti koji treba da se da „presudi“, po osnovu domaćeg prava tužene države, mora biti procijenjen u svjetlu posebnih karakteristika datog postupka, i u odnosu na predmet i svrhu člana 6 (1)⁴.

U ovom predmetu, Kasacioni sud Italije je donio odluku u građanskom postupku, ali presudu nije izrekao javno. Evropski sud je pregledao kompletan postupak i našao da je, s obzirom na ograničenu nadležnost Kasacionog suda Italije, odsustvo izricanja presude pred otvorenim sudom bilo u skladu sa zahtjevom člana 6(1), zato što „... svako može da ima uvid ili da dobije kopiju iste na zahtjev podnesen sudskoj pisarnici”⁵. Istog dana, Evropski sud je došao do istog zaključka u krivičnom predmetu *Axen protiv Njemačke*⁶. U tom predmetu, vodeći računa o ulozi Saveznog suda, Evropski sud je smatrao da javno izricanje odluke nije bilo neophodno, budući da je to već učinio sud niže instance. Nadalje, u predmetu *Sutter protiv Švajcarske*, Evropski sud je prihvatio da objavljivanje ne mora, neophodno, biti u formi „... glasnog čitanja presude”, na temelju toga što postoji dostupnost „kopije punog teksta presuda Vojnog kasacionog suda”⁷, što je bilo dovoljno za ispunjenje obaveza po članu 6(1) Konvencije.

Premda se gorepomenuti predmeti tiču odluka najviših sudova nacionalnih pravosudnih sistema, Evropski sud je, takođe, ispitao mjeru do koje se ti izuzeci mogu primijeniti na odluke nižih nacionalnih sudova. U dvije presude, donesene u novembru 1997. godine protiv Austrije, Evropski sud je našao kršenje člana 6(1), kada „nijedna sudska odluka nije bila izrečena javno” na oba nivoa nadležnosti, i kada „puni tekstovi presuda nijesu učinjeni dostupnim svakome”, to jest, dostupni samo onima sa „legitimnim interesima” (*Werner protiv Austrije* i *Szucs protiv Austrije*⁸). Ovo tumačenje je, takođe, iznio sudija Cremona u suprotnom mišljenju po presudi u predmetu *Sutter*:

Ukoliko osnovni koncept javnog nadzora treba da postane stvarnost, ograničeni pristup presudama, kakav je postojao u ovom predmetu, to jest, ograničen samo na lica koja su mogla pokazati interes, na zadovoljstvo sudskog službenika, ne zadovoljava zahtjeve te odredbe Konvencije. Javno saznavanje sudskih odluka se ne može osigurati ograničavanjem tog znanja na mali broj lica.

Nadalje, u jednoj nedavnoj presudi, *Ryakib Biryukov protiv Rusije*⁹, Sud je smatrao da je propuštanje

3 Ovaj pristup je takođe potvrđen u nedavnoj presudi *B i P protiv UK* (Presuda od 24. aprila 2001, stav 45)

4 *Pretto i ostali protiv Italije*, stav 26

5 *Pretto i ostali protiv Italije*, stavovi 27-28.

6 Presuda od 8. decembra 1983, Predstavka br. 8273/78

7 *Sutter protiv Švajcarske*, stav 34

8 Presude od 24. novembra 1997, Predstavke br. 21835/93 i br. 29202/95

9 Presuda od 17. januara 2008, Predstavka br. 14810/02

javnog objavljivanja razloga za presudu, u građanskom predmetu, činilo kršenje člana 6. U ovom predmetu, čitan je samo dispozitiv presude, a kopija presude sa obrazloženjem, uručena je podnosiocu predstavke nakon par dana.

Drugo, Evropski sud je prihvatio odsustvo javnog izricanja u postupku starateljstva nad djetetom, u predmetu *P i B protiv Ujedinjenog Kraljevstva*. Okolnosti ovog predmeta su bile sljedeće: oba podnosioca predstavke su preduzela pravnu radnju kako bi dobili starateljstvo nad njihovim sinovima. Za prvog podnosioca predstavke, ročište je bilo održano iza zatvorenih vrata, i sudija je naredio da nijedan document, koji je bio korišćen u postupku, ne može biti objelodanjen izvan suda. Predmet drugog podnosioca predstavke saslušan je iza zatvorenih vrata, premda je njegova druga predstavka saslušana pred otvorenim sudom. Oni su se žalili na to što njihovi predmeti nisu bili saslušani pred javnošću, i što njihove presude nisu bile javno objavljene.

Evropski sud je našao da član 6(1) nije zahtijevao da odluke budu dostupne opštoj javnosti, zato što:

„Svako, ko može dokazati interes, može imati uvid ili dobiti kopiju punog teksta naloga i/ili presuda prvostepenih sudova, u predmetima vezanim za mjesto boravka djece, te da se presude Apelacionog suda i prvostepenih sudova, u predmetima od posebnog interesa, objavljuju rutinski, omogućavajući, na taj način, javnosti da proučava način na koji sudovi, generalno, pristupaju takvim predmetima, i načela koja se primjenjuju u donošenju odluka u istima”¹⁰.

Konačno, iz sigurnosnih razloga, Evropski sud je prihvatio opravdanja za odsustvo javnog izricanja. U predmetu *Campbell i Fell protiv UK*, Evropski sud je smatrao da nije bilo prihvatljivo javno izricanje odluke, donesene u kontekstu zatvorskih disciplinskih postupaka, s obzirom na problem, koje bi javna rasprava mogla uzrokovati po sigurnost zatvora ali, budući da nisu napravljene nikakvi alternativni aranžmani da se odluka učini javnom, Evropski sud je našao da to nije bilo dovoljno da se zadovolji zahtjev za „javnim izricanjem”.

ii. Član 6 (3)(b) Konvencije

Član 6(3) uspostavlja dalje relevantne garancije u krivičnim predmetima. Član 6(3)b posebno zahtijeva da podnosilac predstavke „ima dovoljno vremena i mogućnosti za pripremanje svoje odbrane”. U predmetu *Hadjianastassiou protiv Grčke*, u kojem podnosilac predstavke nije imao pristup punom tekstu odluke, Sud je naveo da je ovakva situacija omela ostvarenje njegovog prava na žalbu protiv odluke, a onda i korist od pravičnog suđenja¹¹. Međutim, u presudi *Zoon protiv Švajcarske*, Sud je prepoznao, budući da je „podnosiocu predstavke i njegovom braniocu bilo omogućeno da se upoznaju sa tekstom presude u skraćenoj formi dosta prije isteka roka za podnošenje žalbe od četrnaest dana, da su imali dovoljno vremena da podnesu žalbu. Činjenica da nisu uspjeli to da urade ne može biti stavljena na teret tužene Države”. U skladu sa tim, podnosilac predstavke ima obavezu da pokaže marljivost u traženju relevantnih informacija od vlasti.

¹⁰ *P i B protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, stav 47

¹¹ *Hadjianastassiou protiv Grčke*, stav 34-37

b. Veza između javne prirode postupaka i javnog izricanja presuda

U predmetu *Sutter*, Evropski sud je, još jednom, istakao „da se načela, koja regulišu sprovođenje javnih postupaka, takođe primjenjuju na javno izricanje presuda (vidi, na primjer, presude Pretto i ostali) i imaju istu svrhu, naime, pravično suđenje, čija garancija je jedan od osnovnih načela svakog demokratskog društva, u smislu Konvencije”.¹²

Takođe, ovu ideju je podržao sudija Bratza u predmetu *B i P*.¹³

Dobro je utvrđeno da se član 6(1) Konvencije mora čitati u cjelini. Kako veći broj presuda prepoznaje, postoji logički odnos između javne prirode postupka i javnog izricanja presude, koja je rezultat tog postupka. Ukoliko bi javnost mogla biti legitimno isključena iz postupka, u cilju zaštite interesa djece ili privatnih života strana u brakorazvodnoj parnici, zahtjev da bi presuda trebalo biti izrečena javno ne treba tumačiti na način da se ta zaštita umanjuje.

Nadalje, suprotno zahtjevu za javno izricanje, javna priroda postupka podliježe izuzecima, koji su izričito predviđeni u članu 6(1) Konvencije. Član navodi da:

“Se štampa i javnost mogu isključiti sa cijelog ili dijela suđenja, a u interesu morala, javnog reda, ili nacionalne bezbjednosti u demokratskom društvu, kad to zahtijevaju interesi maloljetnika ili zaštita privatnog života stranaka, ili u mjeri koja je, prema mišljenju suda, nužno potrebna u posebnim okolnostima, kada bi javnost mogla da naškodi interesima pravde”.

U predmetu *B i P protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, o kojem se raspravljalo u gornjem tekstu, čini se da će Evropski sud, vjerovatno, usvojiti izuzetke od javnog izricanja presuda, koji potpadaju unutar opsega ograničenja koja se primjenjuju na javnost postupka, predviđena Konvencijom, npr. interes maloljetnika.

c. Postizanje ravnoteže između javnosti presuda i drugih prava

Načelo javnosti presuda povlači za sobom neka praktična pitanja, kao što je dostupnost sudskih odluka širokoj javnosti, posebno u odnosu na razvoj informacionog društva, ili korištenje ličnih podataka u presudama. Ovaj zahtjev bi, stoga, trebalo čitati u sprezi sa pravom na pristup službenim dokumentima, pravom na informisanje, kao i sa pitanjima vezanim za privatnost.

d. Objavljivanje presuda za široku javnost

Prema Evropskom sudu, formalni aspekt izricanja presuda je od „sporednog značaja u poređenju sa ciljem koji leži u osnovi javnosti zahtijevanoj članom 6(1)¹⁴”. U svjetlu različitosti pravosudnih sistema i procesnih pravila u Državama potpisnicama, Sud je prihvatio da se javnost može obezbijediti kako verbalno, tako i u pisanoj formi dokle god se teži ostvarenju cilja Konvencije „naime, obezbjeđenju javnog nadzora pravosuđa sa ciljem garantovanja prava na pravično suđenje”¹⁵.

12 *Sutter*, stav 54

13 Vidi podudarno mišljenje sudije Bratza, *B i P protiv Ujedinjenog Kraljevstva*

14 *Pretto i ostali protiv Italije*, stav 22

15 *Ibid.*, stav 27

Nadalje, iz teksta Konvencije ne proizlazi da presude treba objavljivati u službenoj zbirci. Međutim, Sud je u predmetu *Sutter* prepoznao značaj objavljivanja u službenim zbirkama jer to donekle otvara sudsku praksu javnom nadzoru¹⁶. U *B i P protiv UK*, Sud je, pored ostalog, naznačio značaj objavljivanja sudskih odluka „... omogućavajući javnosti da proučava način na koji sudovi generalno pristupaju takvim predmetima, te načela koja su primijenjena prilikom donošenja odluke u njima“¹⁷.

Premda pravo na pristup informacijama kao takvo nije prepoznato od strane Evropskog suda¹⁸, usvajanje međunarodnih standard, kao što je Evropska konvencija o pristupu službenim dokumentima (ETS 205), može dovesti do pozitivnih obaveza Država potpisnica da pruže javnosti relevantne informacije. Usvojena u novembru 2008. godine, ova konvencija ustanovljava pravo na pristup službenim dokumentima i pravo na zahtjev bez obaveze dokazivanja legitimnog interesa (član 4). Međutim, ona priznaje moguća ograničenja radi „privatnosti i drugih legitimnih privatnih interesa“ a, takođe, i „jednakosti stranaka u sudskim postupcima i djelotvornog dijeljenja pravde“. Crna Gora je potpisala i ratifikovala (potvrdila) ovu konvenciju.

Što se tiče pitanja privatnosti, postavlja se pitanje kako zaštititi privatnost strana u postupku. Javnost sudskih odluka, posebno putem interneta, može dovesti do pitanja vezanih za privatnost. Na primjer, u praksi Evropskog suda, opšte je pravilo da će informacije o podnosiocu predstavke, ili o trećim stranama, biti dostupne javnosti. Međutim, Sud, u izuzetnim i propisno opravdanim slučajevima, može dozvoliti anonimnost¹⁹.

16 *Sutter*, stav 34

17 *B i P protiv UK*, stav 47

18 *Guerra i ostali protiv Italije*, presuda od 19. februara 1998; stav 53 i *Roche protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda iz 2005. godine, stav 172. U ta dva predmeta, Sud je donio zaključak da se sloboda pristupa informacijama „ne može tumačiti kao nametanje Državi, u okolnostima kakve su postojale o ovom predmetu, pozitivne obaveze da prema vlastitom nahođenju prikuplja i objavljuje informacije“. Vidi takođe *Sirbu i ostali protiv Moldavije*, presuda od 16. juna 2004. godine, stav 18. Međutim, Sud je u predmetu *Sdruženi Jihočeske Matky protiv Češke Republike* (Odluka o prihvatljivosti od 10. jula 2006. godine), „tako se dogodilo, da je podnosilac predstavke tražio uvid u administrativne spise koji su bili na raspolaganju javnih organa i kojima se moglo pristupiti u uslovima predviđenim članom 133 Zakona o izgradnji, osporenog od strane podnosioca predstavke. U tim uslovima, Sud priznaje da je odbijanje rečenog zahtjeva činilo kršenje prava podnosioca predstavke na dobijanje informacija (vidi, mutatis mutandis, Grupo Interpres S.A. protiv Španije, br. 32849/96, odluka Komisije od 7. aprila 1997. godine, Odluke i izvještaji 89, str. 150).“

19 http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/850CEB0E-3DC8-4E92-9F5D-7E6910C81A47/0/ENG_Po_pack.pdf

PREPORUKE

Primjena principa javnog objavljivanja presuda, kao jednog od ključnih elemenata poštovanja prava na pravično suđenje, jedan je od jasnih zadataka crnogorskog pravosuđa.

Imajući u vidu naprijed navedeno, predlažemo sljedeće preporuke koje bi, prema mišljenju CEDEM-a i AIRE Centra, bile od koristi za unapređenje javnosti u radu sudova u Crnoj Gori:

- Iniciranje izmjene i dopune ZPP-a, člana 148.;
- Afimacija prava na slobodan pristup informacijama će se ostvariti i kroz izmjene i dopune ZPP, ali pored toga predlažemo da se već sada primjenjuje princip proaktivnog pristupa informacijama, koji je predviđen nacrtom zakona o slobodnom pristupu informacijama. Ukoliko se ovaj princip počne primjenjivati, za očekivati je da će se smanjiti broj zahtjeva za pristup informacijama, a time i opterećenost sudova, dok će građani do informacija dolaziti na lakši način, bez dodatnih troškova;
- U svim sudovima instalirati video sistem na kojem se objavljuju informacije o zakazanim predmetima;
- Obratiti posebnu pažnju na poštovanje prava privatnosti. Iako postoji pravilnik o anonimizaciji, moguće je i pored nabrojanih kategorija koje se anonimiziraju, objavljivanjem presuda, otkriti neku informaciju koja, zbog osobnosti, može nedvosmisleno, voditi ka utvrđivanju identiteta lica;
- Organizovati obuku i sudija i ostalih zaposlenih u sudovima, koji su u svom radu vezani za pitanja javnosti, kako bi se upoznali sa praksom Suda u Strazburu, domaćom legislativom i ostalim pitanjima vezanim za javnost rada sudova.

